

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

“ชวนคุยทิศทางเศรษฐกิจ ชวนคิดปรับโครงสร้างภาคเกษตรอีสาน”

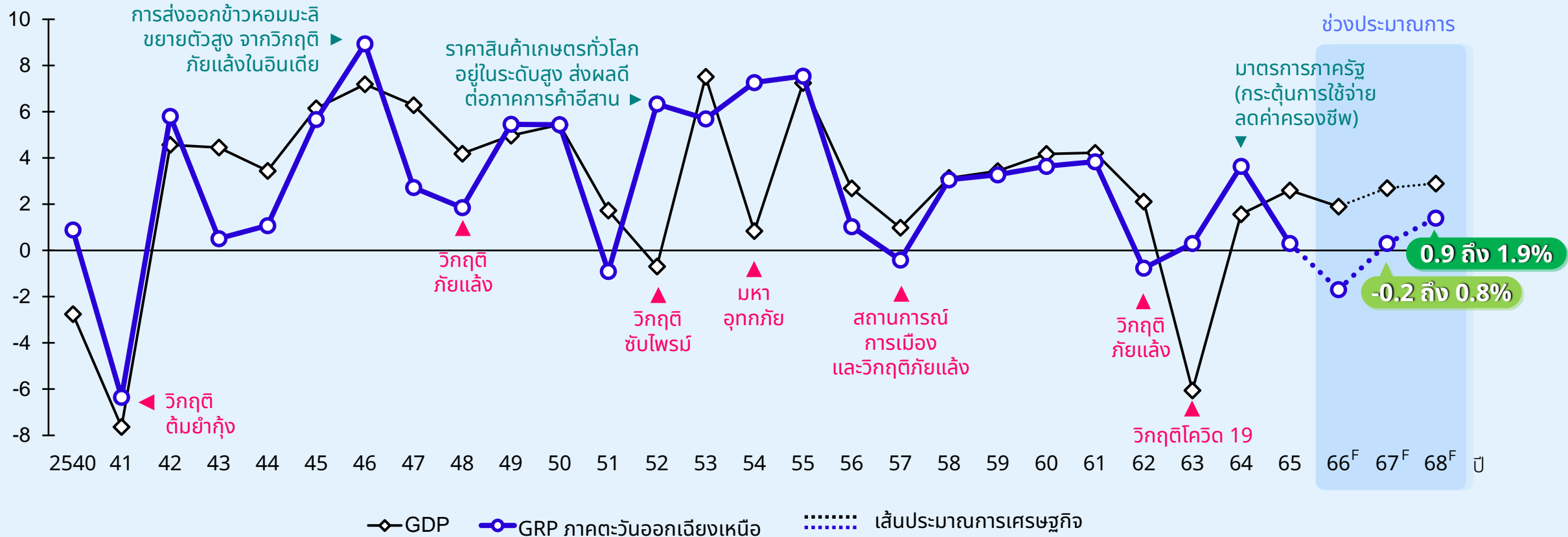
งานสัมมนาวิชาการ “การป้องกันและควบคุมโรคที่สำคัญในสุกร”

8 พฤศจิกายน 2567 ณ ห้องประชุมสุณีรัตน์ เขียมละมัย คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เศรษฐกิจอีสานปี 2566-68 ยังฟื้นตัวช้าและเติบโตต่ำกว่าประเทศ

ร้อยละเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปีก่อน (%YOY)

หมายเหตุ : F คือ ข้อมูลประมาณการ

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณโดย ธปท., ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายการเงิน ครั้งที่ 3/2567 (12 มิ.ย. 2567) ธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2567 เศรษฐกิจอีสานมีแนวโน้มทรงตัว และจะกลับมาขยายตัวเล็กน้อยในปี 2568

เกษตรกรรม (21%)

ปี 67 หดตัวจากภัยแล้งในช่วงครึ่งปีแรก และโรคระบาดในมันสำปะหลัง

ปี 68 กลับมาขยายตัวจากสภาพอากาศที่กลับสู่ภาวะปกติ

การค้า (13%)

ขยายตัวได้เล็กน้อย โดยต้นทุนค่าครองชีพและภาระหนี้ที่อยู่ในระดับสูงยังเป็นปัจจัยกดดันสำคัญ ขณะที่การฟื้นตัวของการท่องเที่ยว และรายได้เกษตรกรที่เพิ่มขึ้น ช่วยพยุงการบริโภคได้บางส่วน

อุตสาหกรรม (19%)

ขยายตัวเล็กน้อยจากการผลิตหมวดอาหารตามอุปสงค์ตลาดต่างประเทศ และวัตถุดิบสินค้าเกษตรที่ทยอยฟื้นตัวจากภัยแล้ง ขณะที่การผลิตในหมวดอิเล็กทรอนิกส์ยังฟื้นตัวช้า

ก่อสร้าง (4%)

ปี 67 หดตัว โดยได้รับผลกระทบจากการเบิกจ่ายงบลงทุนภาครัฐที่ล่าช้า

ปี 68 กลับมาขยายตัว โดยได้แรงหนุนจากภาวะเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว และการลงทุนก่อสร้างภาครัฐ

อสังหาริมทรัพย์ (4%)

ปี 67 หดตัวตามอุปสงค์ที่อ่อนแอ ภาระหนี้ที่อยู่ในระดับสูง และสถาบันการเงินระงับการให้สินเชื่อ

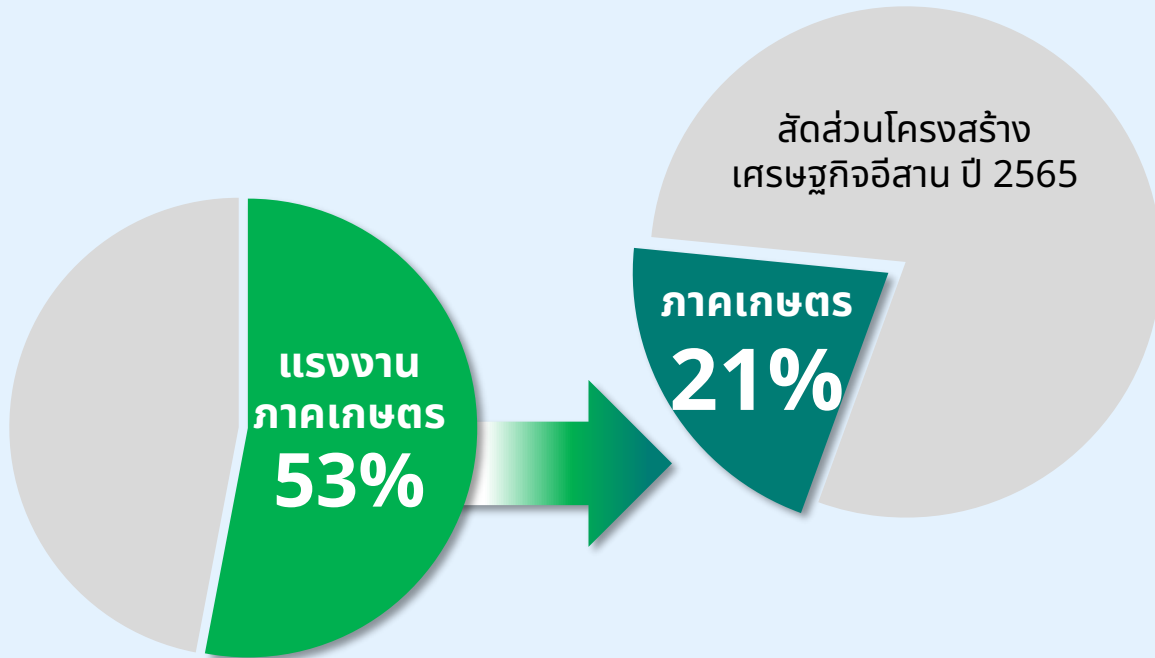

ปี 68 กลับมาขยายตัวเล็กน้อย ตามกำลังซื้อที่ค่อย ๆ ฟื้นตัวตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัว

ภาคเกษตรคนเยอะ แต่ทำไมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้น้อย ?

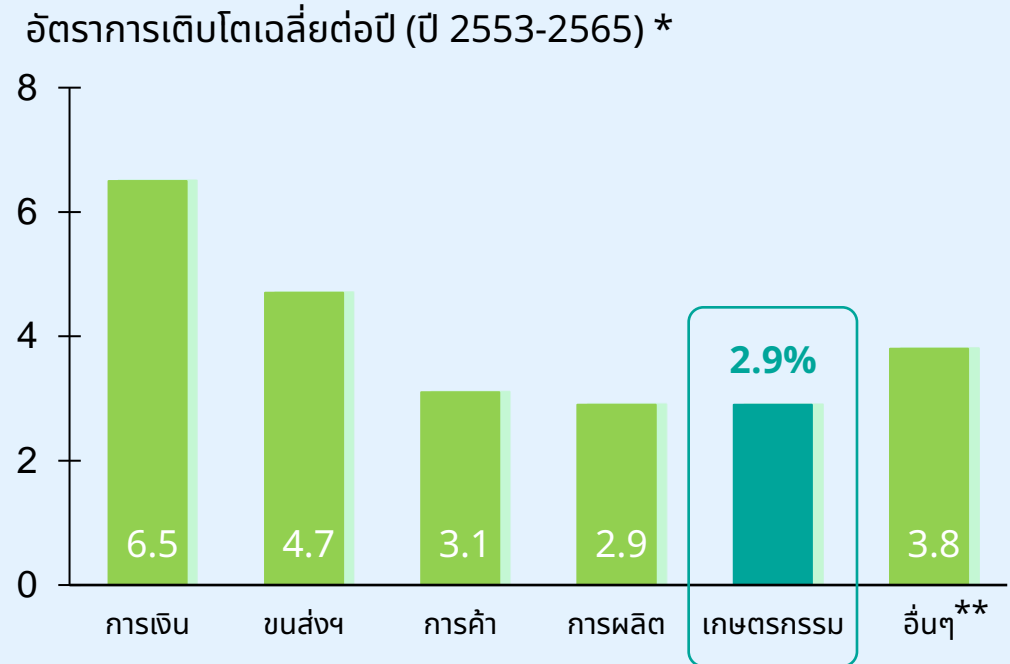
แรงงานอีสานอยู่ในภาคเกษตรเกินครึ่ง
แต่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เพียง 1 ใน 5

“สัดส่วนแรงงานอีสาน ปี 2565”

ที่มา : แบบสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่ราชอาณาจักร (Labour Force Survey) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณโดย สปท.

ผลผลิตมวลรวมภาคเกษตร
ยังเติบโตในระดับต่ำ

* อัตราการเติบโตเฉลี่ย (CAGR) ต่อปี (ปี 2553-2565)
คำนวณจากมูลค่ารายสาขาเศรษฐกิจ มีติ GRP Chain Volume Measures

** สาขาเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ สาขาที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ การพักผ่อนและบริการอาหาร กิจกรรมบริการและการสนับสนุน ข้าราชการและการสื่อสาร กิจกรรมวิชาชีพ

รายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่ กระจุกตัวในพืชหลักที่สร้างรายได้น้อย

พืชหลัก “ส่วนใหญ่เป็นข้าว”
ใช้น้ำเพาะปลูกมาก และพึ่งพาฟ้าฝน

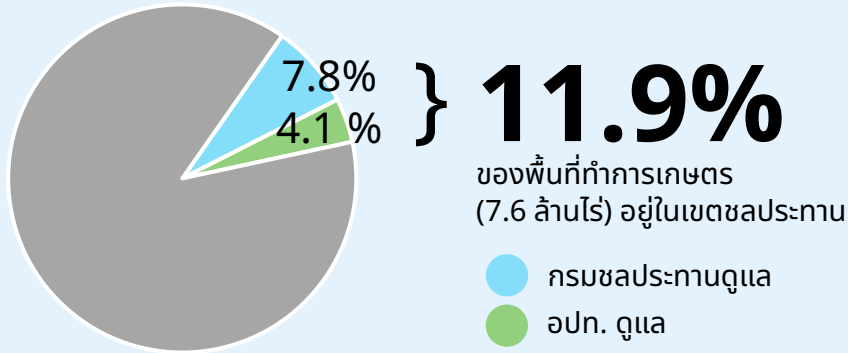
			(ครัวเรือน)		รายได้ต่อครัวเรือนต่อปี (บาท)
ข้าว		<div style="width: 100%; height: 15px; background-color: green;"></div>	2.5 ล้าน	>	45,700
ปศุสัตว์		<div style="width: 30%; height: 15px; background-color: gray;"></div>	6.4 แสน	>	94,300
มันสำปะหลัง		<div style="width: 25%; height: 15px; background-color: gray;"></div>	5 แสน	>	60,400
อ้อยโรงงาน		<div style="width: 15%; height: 15px; background-color: gray;"></div>	3 แสน	>	56,900
ยางพารา		<div style="width: 10%; height: 15px; background-color: gray;"></div>	2.5 แสน	>	197,000

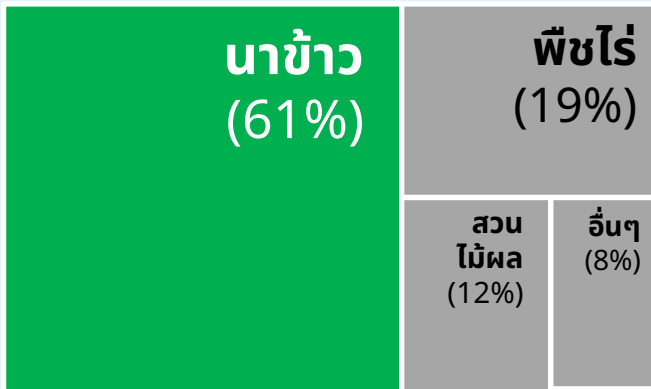
ปัญหาเชิงโครงสร้างของภาคเกษตรอีสาน

1) แหล่งน้ำต้นทุนมีจำกัด ต้องพึ่งพาฟ้าฝน

พื้นที่ชลประทาน**ไม่เพียงพอ**
รองรับการเพาะปลูกพืชเกษตรที่ใช้น้ำมาก

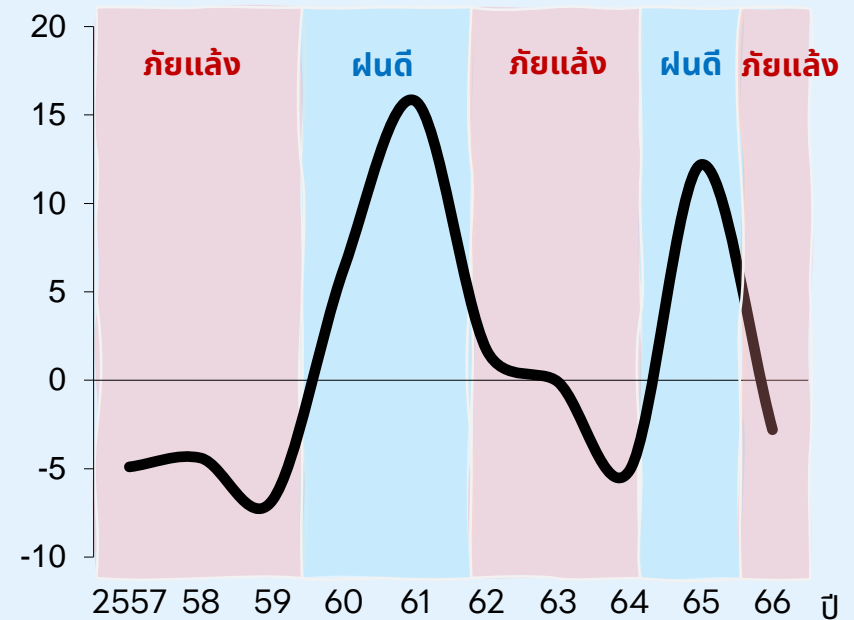
สัดส่วนพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรภาคอีสาน

ที่มา: กรมชลประทาน (ปี 2566)
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ปี 2565)

การใช้ทรัพยากรน้ำกับพื้นที่เพาะปลูก**ไม่สมดุลกัน**
และสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน
นำไปสู่รายได้เกษตรกรที่**ไม่แน่นอน**

ร้อยละ (%YOY) อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เกษตรกร

ปี 2564 ฝนตกดี แต่ราคาข้าวตกต่ำจากผลกระทบของ COVID-19

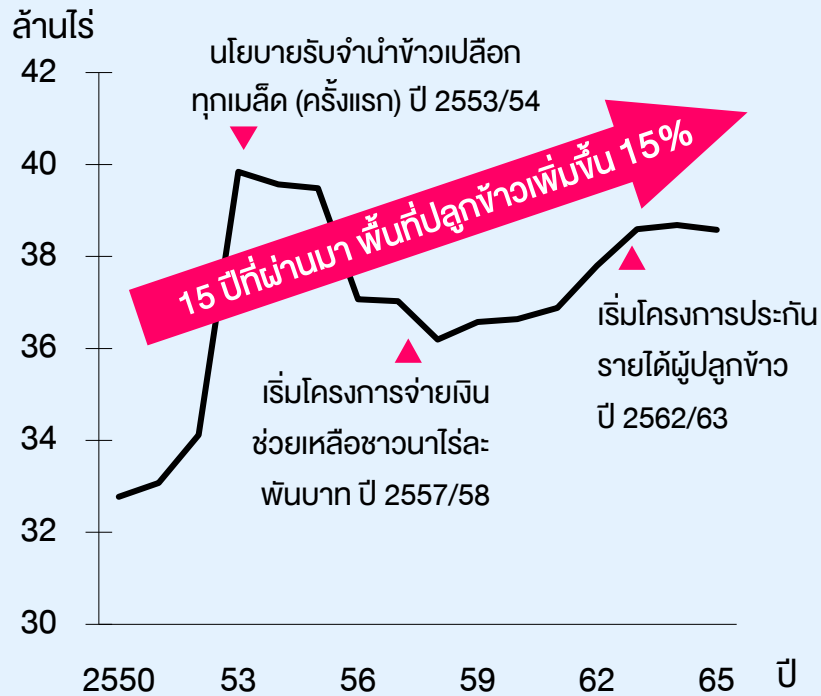
ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปัญหาเชิงโครงสร้างของภาคเกษตรอีสาน

2) นโยบายภาครัฐไม่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับตัว เกษตรกรปลูกพืชหลักเพียงไม่กี่ชนิด ผลผลิตมีแนวโน้มถดถอยลงเรื่อย ๆ

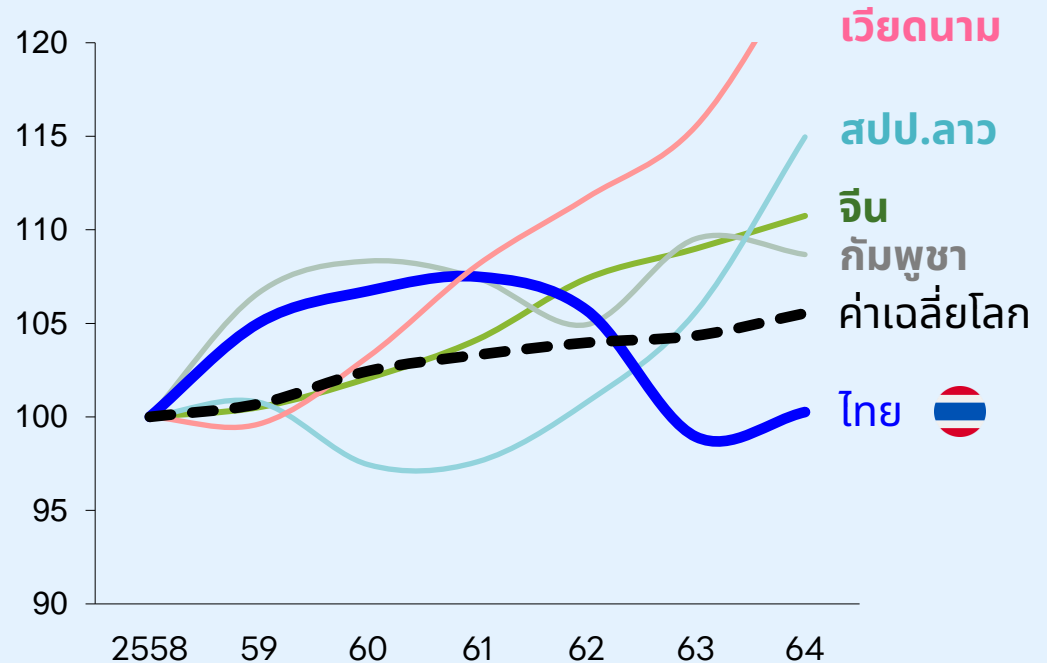
พื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้น
ตามนโยบายภาครัฐเป็นสำคัญ

หมายเหตุ : พื้นที่ปลูกข้าวนาปีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ความสามารถในการทำเกษตรของไทยถดถอยลง
ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกและต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด
ที่ในอดีตไทยเคยทำได้ดีกว่า

ดัชนีผลิตภาพปัจจัยการเกษตรรวม
(ปี 2558 = 100)

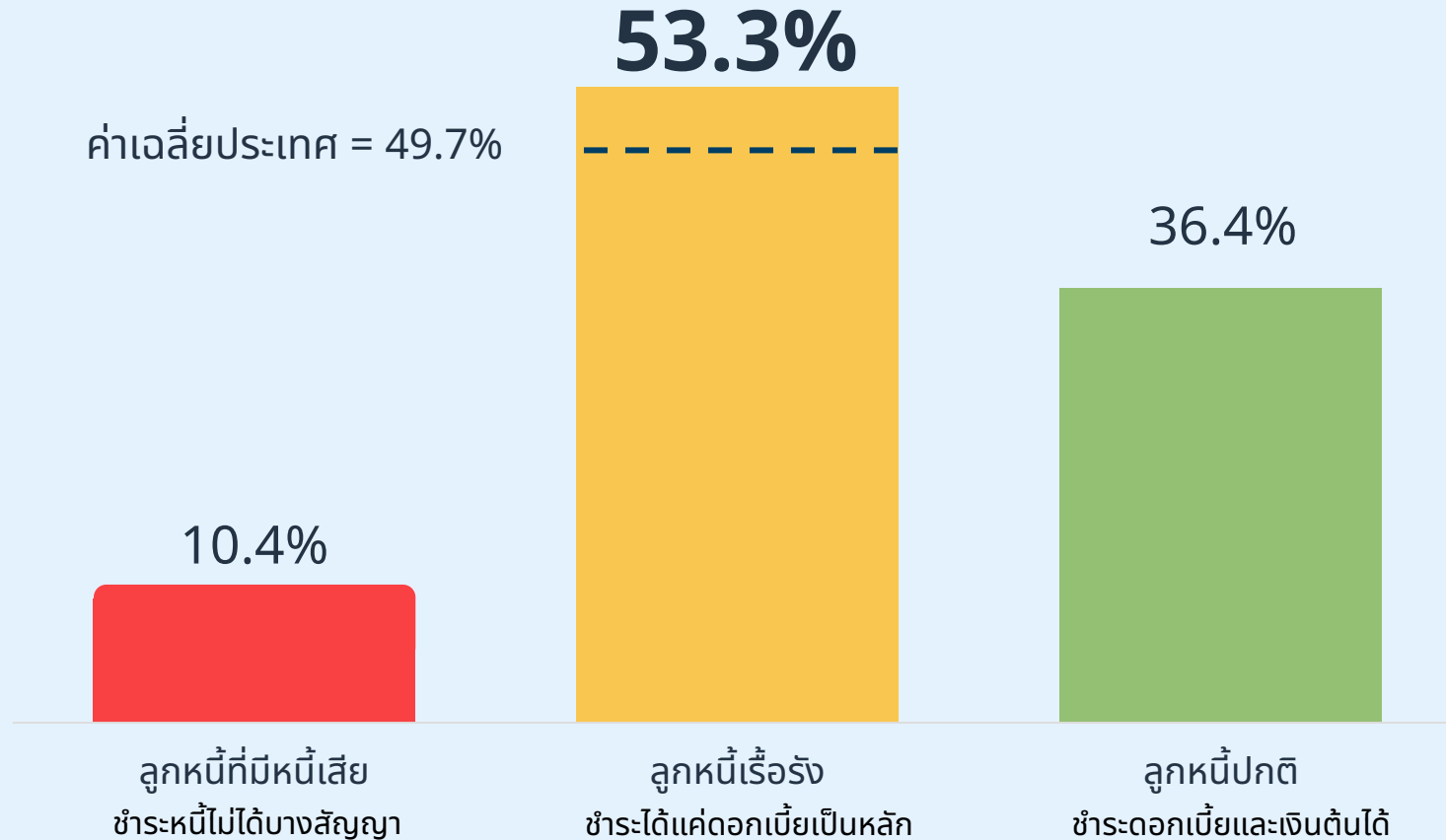
ที่มา : Agricultural Total Factor Productivity Index (TFP), USDA

ปัญหาเชิงโครงสร้างของภาคเกษตรอีสาน

3) ภาระหนี้สินลดรุ่งการพัฒนา เกษตรกรอีสานกว่า 93% มีภาระหนี้ และมากกว่าครึ่งเป็นหนี้เรื้อรัง สะท้อนให้เห็นชัดถึงความเปราะบางและรูปแบบของการพัฒนาที่ผ่านมา

กลุ่มลูกหนี้เกษตรกรรายย่อยของภาคอีสาน จำแนกตามสถานะหนี้

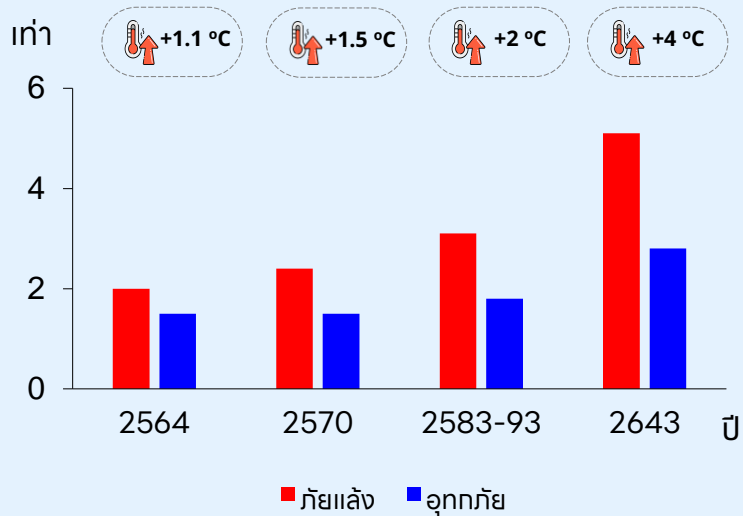

มองไปข้างหน้า ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป

หากไม่เร่งปรับตัว ในระยะยาวจะทำให้การเติบโตของภาคเกษตรมีข้อจำกัดมากขึ้น

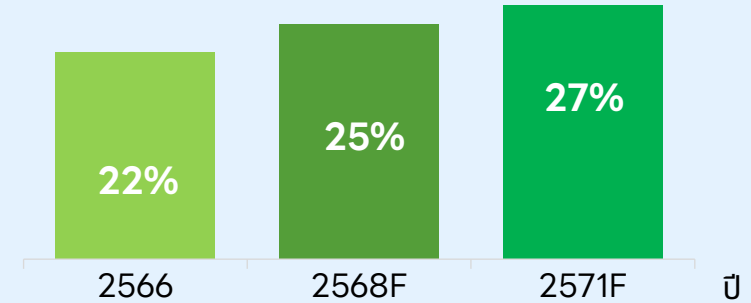
สภาพอากาศที่แปรปรวนมากขึ้น จะทำให้เกิดภัยแล้งและอุทกภัยที่รุนแรงมากขึ้น

ที่มา: IPCC 2021
ระดับความรุนแรง (เท่า) เมื่อเทียบกับยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2393-2443)

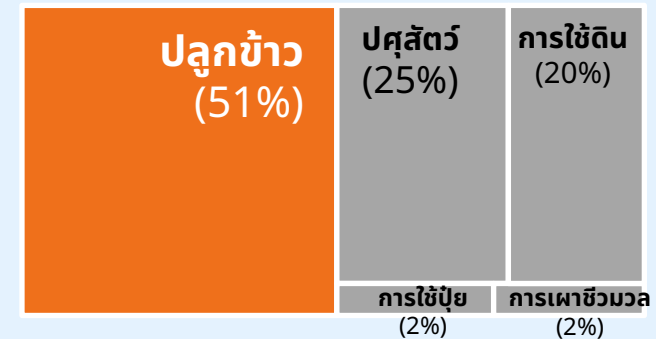
ผู้บริโภคทั่วโลกจะให้ความสำคัญ กับสินค้าที่มีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

(%) Eco-Actives Household Population Share

หมายเหตุ : F คือ ข้อมูลประมาณการ
ที่มา: รายงาน Who Cares, Who Does 2023
โดย Kantar, Europanel และ GfK

การปลูกข้าวปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดในภาคเกษตรอีสาน

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของปี พ.ศ. 2562

A low-poly, geometric illustration of a butterfly and a caterpillar. The butterfly is on the left, with its wings spread, and the caterpillar is on the right, crawling. The background is a dark teal color with a glowing light source on the left, creating a soft glow and some particle effects. The text is overlaid on the right side of the image.

Case Study
ตัวอย่างการปรับตัวของเกษตรกรบางกลุ่ม

โครงการ “ศรีเสงดาวหมู่บ้านนาหยอด” จ.ร้อยเอ็ด

>> ทำน้อยแต่ได้มากและรักโลก “ลดต้นทุน เพิ่มกำไร ผลผลิตต่อไร่สูง”

คุณสินสมุทร ศรีแสนปาง

ดูแลดิน ให้ดินดูแลข้าว
โกลบแทนเผา ช่วยเพิ่มปุ๋ยในดิน

เครื่องจักร + นวัตกรรมนาหยอด แม่นยำ
ลดต้นทุนแรงงาน ทำงานได้ไว ได้มาก

นาหยอด 1 กก./ไร่ ครั้งแรกของไทย
40*30 ซม. ข้าวมีพื้นที่แตกกอให้ผลผลิตสูง

บรรจุภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้
เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมเพาะปลูก

ลดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ **30 เท่า** สามารถเพิ่มผลผลิตได้ **2 เท่า**

ครอบคลุมพื้นที่กว่า **5,000 ไร่** เกษตรกรกว่า **300 ครั้งเรือน** ได้ประโยชน์

ช่วยลดต้นทุนในการทำเกษตรกว่า **23 ล้านบาท**

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปข้าว ตำบลบ้านผึ้ง จ.นครพนม

>> รวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ สร้างผลผลิตอินทรีย์มาตรฐานสากล

คุณนงค์ลักษณ์ อิศวสกุลชัย

เพาะปลูกตามหลักวิชาการ
ปราณีตทุกขั้นตอนการผลิต

อยากเห็นผู้บริโภคมีสุขภาพดี
จึง “ลดละเลิก” การใช้ “สารเคมี” เด็ดขาด

ผลิตภัณฑ์หลากหลายกว่า 36 รายการ
คุณภาพมาตรฐาน มีสุขอนามัย

สินค้าผ่านการรับรองมาตรฐานโลก
ผู้บริโภคให้ความไว้วางใจ

สมาชิกเครือข่ายภายในจังหวัด **28 เครือข่าย 500 ครัวเรือน**
เชื่อมโยงกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ **8 จังหวัดอีสาน** ครอบคลุมพื้นที่กว่า **25,000 ไร่**

โทบ้านฟาร์มเมอร์ จ.ภาพสินธุ์

>> ทำเกษตรแบบโทบ้าน บริหารกิจการแบบสมัยใหม่ “ต้นทุนต่ำ ทำกำไรสูง”

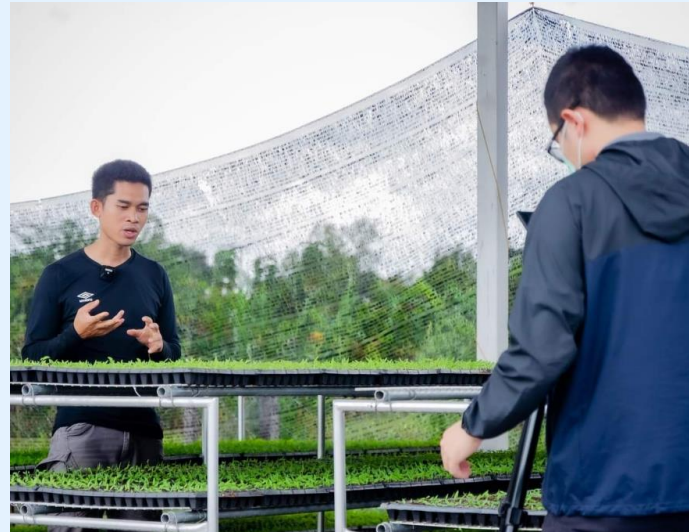
คุณวุฒิพงษ์ พลอยวิเลิศ

ลาออกจากงาน ผันตัวมาเป็นเกษตรกร
อดทนต่อแรงกดดิน ด้วยความมุ่งมั่นสูง

เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำจริง
เน้น “ล้มให้ไว ลุกให้เร็ว”

คิดแบบเกษตรประกอบการ (Agri-Entrepreneur)
ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เชื่อมคนขาย-คนซื้อ

ทำเกษตรแบบบ้าน ๆ สื่อสารเป็นกันเอง
คนธรรมดาฟังเข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้จริง

คว้าโอกาสจาก “**กระแสและวิกฤต**” มาปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้เป็นรายได้ที่มั่นคง

คุณจิรวัดน์ มหาสาร

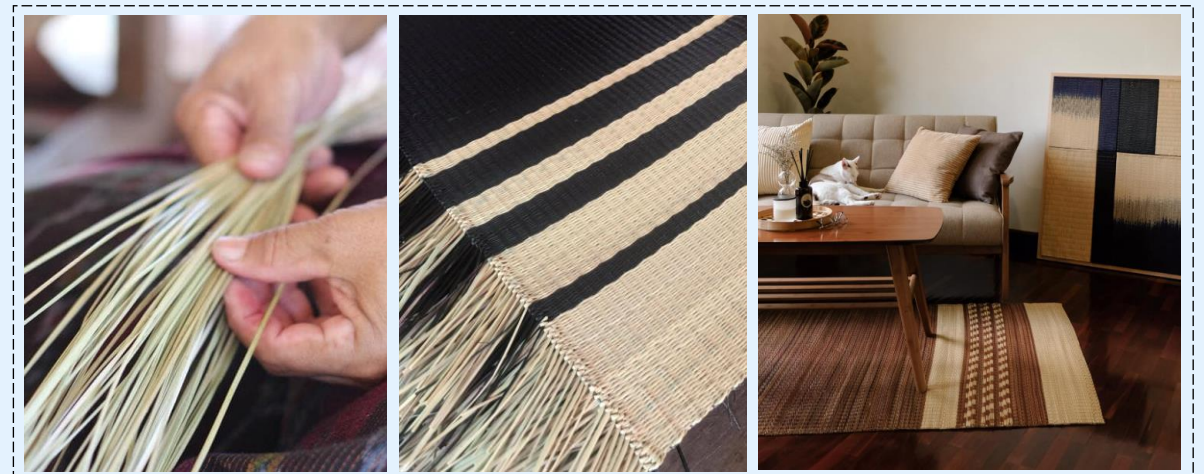
>> ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ยกกระดับสินค้าเกษตรอีสาน <<
จาก “Local สู่ เลอค่า”

คุณธัญญ์นภัส กิ่งสุวรรณ

CHAKSARN จ.มหาสารคาม
ดีไซน์เสื่อกกไทย ยกกระดับให้โมเดิร์น

THORR จ.อำนาจเจริญ
เปลี่ยนเสื่อกกจักสาน เป็นของแต่งบ้านมีสไตล์

สร้างสรรค์วัตถุดิบธรรมดา ให้ “มีคุณค่า เพิ่มการจ้างงาน แบ่งปันรายได้สู่ชุมชน”

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND